בההיא הנאה דקא משתניא ליה בין מלוה ישנה למלוה חדשה גמר ומשעביד נפשיה א"ל הונא מר בריה דרב נחמיה לרב אשי אלא מעתה כגון הני דבי בר אלישיב דכפתי ושקלי לאלתר ה"נ דלא קנו וכי תימא ה"נ א"כ נתת דבריך לשיעורין אלא אמר מר זוטרא הני תלת מילי שוינהו רבנן כהלכתא בלא טעמא חדא הא ואידך דאמר רב יהודה אמר שמואל הכותב כל נכסיו לאשתו לא עשאה אלא אפיטרופיא ואידך דאמר רב חנניא המשיא אשה לבנו גדול בבית קנאו א"ל רב לרב אחא ברדלא קבא דמוריקא אית לי גבך יהביה לפלוני באפיה קאמינא לך דלא הדרנא בי מכלל דאי בעי הדר ביה מצי הדר ביה ה"ק דברים הללו לא ניתנו לחזרה הא אמר רב חדא זימנא דאמר רב הונא אמר רב מנה לי בידך תנהו לו לפלוני במעמד שלשתן קנה אי מההיא הוה אמינא הני מילי מתנה מרובה אבל מתנה מועטת לא ליבעי בפניו קמ"ל: הנהו גינאי דעביד חושבנא בהדי הדדי פש חמש איסתרי זוזי גבי חד מנייהו אמרי ליה יהבינהו ניהליה למרי ארעא (א) באפי מרי ארעא וקנה מיניה לסוף אזל עבד חושבנא בין דיליה לנפשיה לא פש גביה ולא מידי אתא לקמיה דרב נחמן א"ל מאי איעביד לך חדא דאמר רב הונא אמר רב ועוד הא קנו מינך א"ל רבא אטו האי מי קאמר לא יהבינא דליכא גבאי קאמר א"ל א"כ קנין בטעות הוא וכל קנין בטעות חוזר איתמר הולך מנה לפלוני שאני חייב לו אמר רב חייב באחריותו ואם בא לחזור אינו חוזר ושמואל אמר מתוך שחייב באחריותו אם בא לחזור חוזר לימא בהא קמיפלגי דמר סבר הולך כזכי דמי ומר סבר הולך לאו כזכי דמי לא דכ"ע הולך כזכי דמי והכא בהא קמיפלגי מ"ס לא אמרינן מיגו ומ"ס אמרינן מיגו תניא כוותיה דרב הולך מנה לפלוני שאני חייב לו תן מנה לפלוני שאני חייב לו הולך מנה לפלוני פקדון שיש לו בידי תן מנה לפלוני פקדון שיש לו בידי חייב באחריותו ואם בא לחזור אינו חוזר פקדון לימא ליה אין רצונו שיהא פקדונו ביד אחר א"ר זירא כשהוחזק כפרן רב ששת הוה ליה אשרתא דסרבלי במחוזא א"ל לרב יוסף בר חמא בהדי דאתית אייתינהו ניהלי אזל יהבינהו ליה אמרי ליה ניקני מינך אמר להו אין לסוף אישתמיט להו כי אתא לגביה אמר ליה שפיר עבדת דלא שוית נפשך עבד לוה לאיש מלוה לישנא אחרינא שפיר עבדת עבד לוה לאיש מלוה ר' אחי בר' יאשיה הוה ליה איספקא דכספא בנהרדעא אמר

בההיא הנאה דקא משתניא. האי מלוה לגבי האי ממלוה ישנה למלוה חדשה ונוח לו לדחות הפרעון וזמן ארוך: **גמר.** השתא בשעת אמירה: **ומשעביד נפשיה.** בלב שלם להאי ומינתיק מקמא: **כגון הני דבי בר אלישיב.** אם היה מקבל זה אדם חזק שאינו ממתין כגון הני דבי בר אלישיב כו': **כהלכתא בלא טעמא.** כאילו קבלה משה הלכה מסיני שאין צריך לתת בה טעם: **אפיטרופיא.** להכניס ולהוציא. ואע"פ שכתבו לה בלשון מתנה לא קנאתן ואין טעם בדבר אלא כך תקנו והפקר ב"ד הפקר: **בבית.** בית מיוחד שאינו דר בה אלא עשאו לו לבית חתנות: **באפיה קאמינא לך דלא הדרנא בי.** השתא ס"ד דהכי אמר ליה בפניו אני מבטיחך שלא אחזור בי: ופרכינן **מכלל דאי בעי למיהדר מצי מיהדר.** בתמיה: **ה"ק דברים הללו כו'.** כיון דבאפיה קאמינא לך דמיתביה ניהליה תו לא מצי הדרנא בי: **הא אמרה רב חדא זימנא.** ולמה ליה למימר דלא מצינא הדרנא: **הני מילי.** דבעינן בפניו: **מתנה מרובה.** כגון מנה: **קמ"ל.** להכי איצטריך למימר באפיה קאמינא לך לאשמועינן דקבא דמוריקא דמתנה מועטת היא בעיא נמי באפיה: **גינאי.** בעלי גינה מוכרי ירק: **איספירי זוזי.** סילעי מדינה. סתם איסתירי סלע צורי. איסתרי זוזי סלע מדינה שמינית שבסלע צורי דהייתו תלי דינר: **באפי מרי.** אאמרו ליה קאי כלומר אמרו ליה באפי מרי ארעא יהבינהו ניהליה למרי ארעא: **חייב.** המשלח הזה: **באחריותו.** אם יאנסו מיד שליח זה: **ואם בא לחזור.** ולומר החזירם לי שמא יאנסו ממך בדרך אינו חוזר: **רב סבר הולך כזכי דמי.** הלכך אינו חוזר ומיהו חייב באחריותו שהמלוה לא צוהו למוסרם לזה: ה"ג **דכ"ע הולך כזכי דמי.** כלומר בעלמא הולך כזכי דמי ואם היו במתנה דליכא אחריות מודה שמואל דאינו חוזר: שמואל סבר אמרינן מגו מתוך שחייב באחריות אם בא לחזור חוזר: **הולך תן.** כלומר אחד מכל לשונות הללו: **לימא ליה.** האי משלח: **אין רצונו.** של מפקיד: **שיהא פקדונו ביד אחר.** דהכי קי"ל לקמן בפרק שלישי (דף כט.) וכיון דאין רצונו אשתכח דחוב הוא לו ואין חבין לו לאדם אלא בפניו ואמאי אינו חוזר האי לאו זכי הוא: **כשהוחזק.** משלח זה: **כפרן.** בפקדון דאנן סהדי דניחא ליה לבעליו שיצא מתחת ידו: **סרבלי.** קו"ט בלע"ז: **אשרתא.** הקפה שנתן סרבלים באשראי לתת לו המעות לזמן קבוע: **נקני מינך.** אונסא דאורחא דאי מיתנסי מינך לא ליהדר לתובען: **אמר להו אין.** כן אעשה: **שפיר עבדת.** שלא שיעבדת עצמך על אונס ותהיה עבד. ולהך לישנא גרים שפיר עבדת דלא שוית נפשך עבד לוה לאיש מלוה: **ל"א גרים שפיר עבדת עבד לוה לאיש מלוה.** כלומר שפיר עבדת דאשתמטת לפי שהן לווים ועבדים לי להביאו לי באחריותן: **איספקא.** כלי:

אם כן נתת דבריך לשיעורין. מה שקשה ע"פ הקונטרס בפ"ק דקידושין (דף יא.) גבי בנתיה דר' ינאי דקפדן אתרקבא דדינרי מפורש בקידושין: **כהלכתא** בלא טעם. פי' מה שמועיל לקנות אבל טעם יש למה תקנו חכמים מעמד שלשתן תקנו שלא יצטרך לטרוח ולעשות קניינים והכותב נכסיו לאשתו משום דלא שביק לבריה ויהיב לאחריני ואין דרך לעשות כן אלא לחלק לה כבוד ולמנותה אפיטרופיא ומשיא אשה לבנו כשהאב מסיר כל מה שיש לו מן הבית סמכא עליה דעתא דבן כדמפרש בפ' מי שמת (ב"ב ד' קמד.): **אבל** מתנה מועטת כו'. וא"ת הא נמי שמעי' לה דאמר רב בפרק הזהב (ב"מ מט.) דברים אין בהן משום מחוסרי אמנה ומדמי התם מתנה מועטת למכר דליכא מעות בהדי דברים וי"ל דהכא שאומר לנפקד או לבעל חוב שיתן לו סלקא דעתין דקני טפי מכשאמר מתנה אני נותן לך: **ולא** פש גביה ולא מידי. פר"ח וכן ר"ת שהיו בעלי דינין מודים לו או היה הדבר ידוע בעדות ברורה דלא פש גביה מידי ומשמע מדבריהם * דמנפשיה אין נאמן לומר טעיתי במה שהודיתי אע"ג דלית ליה מיגו דאי בעי אמר חזרתי ופרעתי וכן משמע מהא דתנן בשבועות (דף לח:) מנה לי בידך אמר ליה הן למחר אמר ליה תנהו לי אם אמר נתתיו לך פטור אין לך בידי חייב ומפרש טעמא בפ"ק דבבא בתרא (דף ו.) משום דכל האומר לא לויתי כאומר לא פרעתי דמי ואמאי לא מהימן לומר לו אין לך בידי שטעיתי שהייתי סבור להיות חייב ואיני חייב כלום מיגו דאי בעי אמר פרעתי אלא משמע דמגו לא מהימן לומר שטעה: **חדא** דאמר רב הונא כו'. ר"י סלקא דעתיה שהיה חוזר בו ולא משום דלא פש גביה מידי: **ומר** סבר הולך לאו כזכי דמי. והשתא סבור שאותו טעם שאומר שמואל מתוך שחייב באחריותו חוזר לא עיקר טעם הוא וכה"ג אשכחן (לקמן דף סה.) גבי האי דהלוקח יין מבין הכותים דמעיקרא בעי למימר לטעמא דרבי יהודה משום דלית ליה ברירה אע"ג דקתני (שם כו.) אמרו לו לר' מאיר אי אתה מודה שמא יבקע הנוד כו' וכהנה רבות(ג): **לא** דכ"ע הולך כזכי. פי' בקונטרס ואם היו במתנה דליכא אחריות מודה שמואל דאינו חוזר ואין נראה דבמתנה אין הולך כזכי כדפרישית לעיל (דף יג.(ט)) אלא י"ל דכשפטרו מלוה מן האחריות או בגט שחרור מודה שמואל דאינו חוזר: **לסוף** אישתמיט להו. משמע דבדין לא היו יכולין לכופו להחזיר אע"ג דלא הוחזקו כפרנים היינו משום דלאמת היה שהוא שלוחו ולא מצי אמר אין רצונו שיהא פקדונו ביד אחר: הא

מסורת הש"ס

א) [ב"ב כט.], ב) [שם ושבת לה: מגילה יח: חולין ט. לב.], ג) ב"ב קמד., ד) שם קלא., ה) [שם קמד.], ו) [לעיל יג. וש"נ], ז) לקמן סג., ח) [לקמן סב: סג.], ט) [שם לב: ושב.], י) [תוספתא פ"א], כ) [לקמן כט. כ"מ ט.], ל) [וע' תוס' יומא ט: ד"ה ר' יהודה וע' היטב תוס' יומא מ: סוף ד"ה ועשאו ותוס' שבועות כה. ד"ה ושמואל], מ) [נד"ה בדף יח: כל האומר].

תורה אור השלם

1. עָשִׁיר בְּרָשִׁים יִמְשׁוֹל וְעֶבֶד לֹוֶה לְאִישׁ מַלְוֶה: משלי כב ז

גליון הש"ס

גמ' א"ר חייב באחריותו. ע' בריטב"א קידושין דף מג ע"ב ד"ה מאי קסבר: תוס' ד"ה ולא פש גביה כו' דמנפשיה אין נאמן. ע' ב"ב דף קמה ע"א תד"ה מר ואמר:

הגהות הב"ח

(א) גמ' למרי ארעא בטסקא באפי מרי ארעא:

לעזי רש"י

קו"ט. מעיל.

תוספות רי"ד

אמר ליה רב לרב אחא ברדלא קבא דמוריקא אית לי גבך יהביה לפלוני באפיה קאמינא לך דלא הדרנא בי מכלל דאי בעי מצי הדר ביה פי' דקס"ד שהיה מבטיחו שלא יחזור בו להכי מתמה מכלל דאי בעי מצי הדר ביה ה"ק ליה דברים הללו לא נתנו לחזרה פי' שאינו יכול לחזור בו כיון שאמר לו במעמד שלשתן ואתא לאשמועי' דאפי' במתנה מועטת אי אמר במעמד שלשתן קנה ואי לא לא קנה: הנהו גינאי דעבדי חושבנא בהדי הדדי פש חמש איסתרי גבי חד מינייהו אמרי ליה יהבינהו למריה דארעא בטסקא באפיה מריה ארעא וקנו מיניה לסוף אזל ועבד חושבנא בין דידיה לנפשיה לא פש גבייהו ולא מידי פי' ונודע הדבר שטעו בחשבונם שהם היו מודים לו אתא וקא הדר ביה אתי לקמיה דרב נחמן וא"ל מאי אעביד לך חדא דאמר רב הונא אמר רב ועוד הא קנו מינך א"ל רבא אטו האי מי קאמר לא יהיבנא דליכא גבאי קאמר א"ל א"כ קנין בטעות הוא וכל קנין בטעות חוזר: איתמר הולך מנה לפלוני שאני חייב לו רב אמר חייב באחריותו פי' חייב המשלח הזה באחריות אם יאנסו מיד שליח זה שהרי לא צוהו המלוה שישלחנו לו ע"י זה ואם בא לחזור ולומר החזירם לי שלא יאנסו ממך בדרך אינו חוזר ואע"ג דאמר מסתפינא דלמא מיתנס באורחא אי נמי לא מהימנינא לך ומסתפינא לך דלמא שמטת ואכלת להו אפ"ה אינו יכול לחזור בו דכיון דיהיב ליה ארעתא לאמטוייה ניהליה והימניה תו לא מצי למיהדר ביה ושמואל אמר מתוך שחייב באחריותו אם בא לחזור חוזר לימא בהא קמיפלגי דמר סבר הולך כזכי דמי ומר סבר לא כזכי דמי פי' לימא בהולך פליגי אי דמי כזכי אי לא כי בתן אשכחן במתני' דכזכי דמי לימא בהולך פליגי אי דמי כזכי כי היכי דאמרי' בתן או לא. ואי ק' ואפי' אי סבר שמואל דהולך לאו כזכי דמי אמאי יכול לחזור בו לא יהא אלא הוא בעצמו תופש בשביל המלוה הא קי"ל התופש לב"ח קנה. תשובה הא אמרן לעיל גבי תופש לבעל חוב דאי אמר מסתפינא דילמא מתנסי באורחא אי נמי דלמא שמטת ואכלת להו טענתיה טענה והכא אי אמרי' כזכי דמי אין טענתו טענה. לא דכ"ע הולך כזכי דמי והכא בהא קמיפלגי דמר סבר אמרינן מגו ומר סבר לא אמרינן מגו פי' בלישנא דהולך כ"ע לא פליגי דהכי משמע הולך כמו תן ואילו אמר גבי עבד נמי הולך גט שחרור זה לעבדי כיון דליכא מיגו אינו יכול לחזור בו והכא משום מגו אמר שמואל דיכול לחזור ופי' המורה דכ"ע הולך כזכי דמי ואם היה במתנה דליכא אחריות מודה שמואל דאינו חוזר ואינו נ"ל דהא לקמן אמרינן דלגבי מתנה לא אמרינן הולך כזכי דמי ואע"ג דקי"ל הלכה כשמואל בדיני הכא הלכה כרב דאמרינן תניא כותיה דרב הולך מנה לפלוני שאני חייב לו תן מנה לפלוני שאני חייב

תוספות רי"ד (המשך)

לו והולך מנה לפלוני פקדון שיש לו בידי חייב באחריותו ואם בא לחזור אינו חוזר. פי' לא דמי חייב באחריותו דפקדון לחייב באחריותו דמלוה דאילו גבי מלוה אי מתניס ההיא מנה באורחא חייב הלוה באחריותו עד דמטי ליד המלוה וכ"ש אי כפר ביה שליח ואילו פקדון דוקא אי כפר ביה שליח אי נמי שמטיה ואכליה חייב (השליח) [המשלח] באחריותו אבל (פקדון) אילו איתניס באורחא פטור אם יש עדים בדבר כדקיימא לן בפ' המפקיד דאע"ג דקי"ל שומר שמסר לשומר חייב משום דא"ל אנת מהימנת לי בשבועה האיך לא מהימן לי בשבועה. ה"מ היכא דליכא עדים שנאנס וצריך שבועתו של זה אבל היכא דאיכא עדים שנאנס מיד שומר שני פטור שומר ראשון כדתנן בפ' המפקיד השוכר פרה מחבירו והשאילה לאחר ומתה כדרכה ישבע השוכר שמתה כדרכה והשואל משלם לשוכר מה שישבע השוכר כגון שראה בעיניו שמתה כדרכה וה"ה אם יש עדים בדבר אבל ודאי אם אין עדים בדבר חייב השולח ואינו נפטר בשבועה של שליח משום דא"ל בעל הפקדון את מהימנת לי בשבועה היאך לא מהימן לי בשבועה אי נמי י"ל גם במנה של פקדון חייב באחריותו ואעפ"י שיש עדים שנאנס בדרך משום דא"ל בעל הפקדון מי הרשך לשלחו לי בדרך הלכך פשיעה היא אצלו שבודאי אילו נאנס בעיר ביד שומר שני פטור אבל בדרך חייב מפני שלא היה לו לשלחו אלא לעכבו בידו עד שיבא הלוה ויטלנו או שישלח שליח שישלחנו לו ויקבל עליו אחריות הדרך ואפ"ה אם בא לחזור אינו חוזר שכבר זכה השליח בעבור בעל הפקדון בענין זה שיהיה אחריותו עליו וזה פשע לעצמו שמסרו לו ושוב אינו יכול לחזור בו. ומקשה פקדון לימא ליה אין רצוני שיהא פקדוני ביד אחר פי' כדקי"ל לקמן בפ' ג' ואע"ג דקי"ל שומר שמסר לשומר חייב ולא מפסיד בעל הפקדון בידיה אפ"ה כיון דהוא נאמן אצלו ופקדון כל היכא דקאי ברשותיה דמריה קאי (א) מפקיד כופר הוא אם ישלחנו לו ביד אחר ולא דמי למלוה דלהוצאה נתנה שהוא שמח אם ישלחנה לו ובהא דאחריות על המשלח אבל בפקדון קפיד וכיון דקפיד נמצא שחוב הוא לו ואין חבין לאדם אלא בפניו ואמאי אינו חוזר הא לאו זכות הוא אמר ר' זירא כשהוחזק (ב) קפרן פי' שהוחזק המשלח זה קפרן

עין משפט נר מצוה

פד א מיי' פ"ו מהל' זכיה הל' ד סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סימן רמג סעיף יג וטוש"ע אה"ע סימן קו סעיף א:
פה ב מיי' שם הל' טו סמג שם טוש"ע אה"ע סי' נע סעיף א:
ג [טוש"ע חו"מ סי' קמו סעיף ח]:
פו ד מיי' פט"ו מהל' מכירה הל' ג סמג לאוין קנ טוש"ע ח"מ סימן רלב סעיף א:
פז ה ו מיי' פט"ו מהל' מלוה הל' ג [פ"ד מהל' זכיה הל"ד] סמג עשין לד טוש"ע ח"מ סימן קכה סעיף א:
פח ז מיי' פ"א מהל' שלוחין הל' ו סמג עשין פב טוש"ע שם:
פט ח מיי' שם טוש"ע שם סעיף ג [סע' רלג סעי' ד]:

מוסף רש"י

כהלכתא בלא טעמא. הם תקנו את הדברים אף על פי שאינו דין תורה כי מדה ומדה הם (ב"ב קמד.). **לא עשאה אלא אפיטרופיא.** דאנן סהדי דלא עקר נחלת הבנים ולא נתכוין אלא שיכבדוה הבנים מתוך שאוכלין על ידה (שם) דאומד הדעת הוא דאין אדם מניח את בניו ונותן את הכל לאשתו, ולא נתכוין אלא לעשותה אפוטרופא כדי שיחלקו לה בניו כבוד משום דאוקי אינון נכסי ברשותה לפרנסם מהם כפי אומד דעתה ויהיו כפופים לה, ומני לה מהאי תלת מילי דשוינהו רבנן כהלכתא בלא טעמא, דדברי נבואה הם, לפי שאנו מניחין מה שכתוב בשטר בהדיא דנתן לה הכל, ואנן אמר אומד דעתו (שם קלא.). **המשיא אשה לבנו גדול בבית קנאו.** הבן לאותו הבית, ותקנת חכמים היא לכבוד החתן, שבגנאי הדבר לשאת אשה ואין מקום לדור בו (שם). **במעמד שלשתן קנה.** ראה לעיל יג א. **אמר רב חייב באחריותו.** שהרי לא צוהו המלוה לשולחו (לקמן סג:).

(א) אולי צ"ל מיקפד קפיד הוא. (ב) צ"ל כשהוחזק כפרן פי' שהוחזק המשלח זה כפרן בפקדון.